

УДК 323.113(=161.2):(477)

**КУЛЬТУРНО–МИСТЕЦЬКІ ЗАХОДИ
УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ У КОНТЕКСТІ
ВІДСТОЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ
ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ**

**CULTURAL AND ARTISTIC EVENTS
OF THE UKRAINIAN DIASPORA IN THE
CONTEXT OF UPHOLDING THE NATIONAL
INTERESTS OF UKRAINE**

Авер'янова Н. М.,

кандидат філософських наук, науковий
співробітник, Київський національний
університет ім. Тараса Шевченка (Київ, Україна),
e-mail: aver_n@ukr.net

Averianova N. N.,

PhD, Researcher, Taras Shevchenko
National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine),
e-mail: aver_n@ukr.net

Відображено діяльність української діаспори в контексті підтримки України як історичної Батьківщини в сучасних умовах. Підкреслюється особливе значення українських діаспор Канади та США у відстоюванні національних інтересів нашої держави. З'ясовано, що культурно–мистецькі заходи, проведені діаспорою як у країнах проживання, так і в Україні сприяють вирішенню багатьох складних питань на користь української держави. Культурно–мистецькі заходи української діаспори відіграють стабілізуючу роль між країною проживання діаспори та Україною. Доведена необхідність поглибленої співпраці України з українською діаспорою на партнерських засадах.

Ключові слова: українство, українська діаспора Канади, українська діаспора США, Світовий конгрес українців, Світовий конгрес українських молодіжних організацій.

The activity of the Ukrainian Diaspora in the context of supporting Ukraine as a historical motherland in modern conditions is reflected. Emphasizes the special importance of the Ukrainian Diasporas of Canada and the United States in defending the national interests of our state. It has been established that cultural and artistic activities carried out by Diaspora both in the countries of residence and in Ukraine contribute to solving many complex issues in favor of the Ukrainian state. The cultural and artistic activities of the Ukrainian Diaspora play a stabilizing role between the country of residence of the Diaspora and Ukraine. The necessity of in-depth cooperation of Ukraine with the Ukrainian Diaspora on partnership principles has been proved.

Keywords: Ukrainianness, the Ukrainian Diaspora in Canada, the Ukrainian Diaspora in USA, the Ukrainian World Congress, the Ukrainian World Congress of Youth Organizations.

Співпраця з українцями, які проживають за межами нашої держави – це важлива складова державної політики України. Адже значна низка країн світу співробітничать зі своїми діаспорами, а вони просувають інтереси своєї історичної Батьківщини в країнах проживання, чинять певний тиск на уряди цих країн для позитивного вирішення питань країни походження.

На сьогодні в Україні існує ґрунтовна джерельна база щодо діаспори як історичного, соціального та демографічного явища. Проблеми діаспори досліджують в Міжнародному інституті освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка», Інституті досліджень української діаспори (діє як структурний підрозділ Національного університету «Острозька академія»), Інституті досліджень діаспори та ін. Відносини української діаспори з Україною, її вплив на державотворчі процеси, культурно–мистецькі зв'язки та науково–

освітню діяльність у незалежній Україні вивчали: Т. Д. Антонюк, А. Є. Атаманенко, Л. В. Божук, І. І. Винниченко, В. В. Гарагонич, Л. В. Дибчук, В. Б. Євтух, Ф. Д. Заставний, І. М. Ключковська, С. Ю. Лазебник, Б. Д. Лановик, Ю. Е. Латунов, О. М. Майборода, Ю. В. Недужко, М. І. Пірен, А. А. Попок, Н. В. Совінська, Я. А. Таран, М. В. Траф'як, В. П. Трошинський, Т. В. Федорів, К. О. Чернова, О. В. Швачка та ін. Однак питання, що стосуються проблеми відстоювання національних інтересів України у ході проведення культурно–мистецьких заходів українською діаспорою висвітлені недостатньо, що і обумовило мету статті.

Діаспора – це «1) частина певної етнічної спільноти (народу), що постійно проживає поза межами історичної батьківщини в иноетнічному чи інонаціональному середовищі на правах або зі статутом національно–культурної меншини; 2) етнічна меншина, яка зберігає зв'язок зі своєю батьківщиною, національні традиції тощо» [3, с. 398]. Діаспора функціонує в тих державах, де етнос, що складає діаспору, виявляє імунітет до асиміляції. Для існування діаспори як утворення значну роль відіграють мова етносу, його матеріальна та духовна культури, консолідація між членами діаспори, ефективна співпраця з державними інститутами країни проживання і країни походження. Діаспори багатьох країн світу демонструють, що вони зберігають свою окремішність, самобутність і водночас засвідчують ефективну інтеграцію у соціально–економічне та культурне середовище країни проживання, при цьому вони мають можливість лобювати інтереси своєї історичної Батьківщини [1].

Українська діаспора – «збірне визначення української національної спільноти поза політичними кордонами України. Головним джерелом утворення української діаспори стала еміграція» [7, с. 256]. Нині українську діаспору складають понад 20–мільйонів українців і вона має великий досвід щодо просування національних інтересів нашої держави на міжнародній арені. Так, до часу здобуття незалежності Україною, діаспора проводила ефективну боротьбу проти колоніального становища нашої країни, інформувала міжнародну спільноту про політичні репресії радянської влади, знайомила світ з історією України. Після 1991 р. українська діаспора, найперше Канади, США, країн Західної Європи і Австралії, сприяла у становленні України як суверенної незалежної держави та рівноправного суб'єкта світової спільноти. Для утвердження демократичних ідеалів у новоствореній українській державі члени діаспори жертвували значні кошти, проводили культурно–мистецькі заходи на підтримку України, лобювали інтереси нашої держави перед урядами країн проживання.

У сучасних умовах російської агресії проти України діаспора також активно лобіює інтереси нашої країни. Найбільш оптимально цю діяльність, як і в попередні роки, здійснюють українські діаспори Канади та США. Вони, як відомо, самі

чисельні (за винятком Російської Федерації), а головне – найбільш організовані та мають достатню кількість громадсько-політичних, культурно-освітніх, мистецьких і наукових організацій. За інформацією Міністерства закордонних справ України, в Канаді проживає 1 млн. 209 тисяч осіб українського походження; в США – 893 тисячі (за даними офіційної статистики), за неофіційною – понад 1,5 млн. осіб [4]. Для нашої держави надзвичайно важливо, що українські діаспори Канади та США мають можливість правдиво інформувати владу та суспільство зазначених країн про складну ситуацію в Україні, вони спонукають уряди цих держав до надання політичної, фінансової і військової допомоги.

Довготривала робота діаспори сприяла налагодженню діалогу між нашою державою та Канадою і США. Оскільки в Канаді українська діаспора більш дотична до державної влади, то Канада цілеспрямовано та рішуче захищає Україну, лобює її національні інтереси на міжнародній арені. Стівен Харпер, будучи прем'єр-міністром Канади, у вересні 2014 р. пояснив потужну політичну, військову і фінансову підтримку українській державі: «Дехто може запитати, чому Канада так багато вкладає в українську справу. Відповідь – у поколіннях українців, які приїхали до Канади, які допомогли збудувати цю прекрасну країну. Сини й дочки українців дали нашій країні двох генерал-губернаторів, чотирьох прем'єрів провінцій і численну кількість підприємців, митців, науковців, професіоналів. У Канаді проживає понад один мільйон та двісті тисяч українців за походженням. Допомогти Україні – це особиста і сімейна справа Канади» [6]. Так, на знак поваги і підтримки українства канадська провінція Саскачеван 2016 р. оголосила Роком української культурної спадщини, а провінція Манітоба – Роком місцевої української культури. Суттєво те, що навіть конкурс Міс Українська Канада – це не загальноприйнятий конкурс краси, а, найперше, можливість співпрацювати у різних проектах задля допомоги українській громаді, це великий культурний молодіжний проект, який популяризує українську культуру та об'єднує українство.

США на міжнародній арені відкрито підтримують заходи, що сприяють відновленню територіальної цілісності України, деокупації Криму та Донбасу. Реальною допомогою Україні у протидії російській агресії став політичний та економічний тиск США на Росію, який посилюється і політичними партнерами США, і багатьма міжнародними організаціями. Надзвичайно суттєвою, необхідною та дієвою є практична допомога нашій державі з боку США у військово-технічних і фінансових питаннях. Джейсон Смарт, американський політтехнолог, політичний експерт і директор неурядової організації «For a free Ukraine» («За вільну Україну»), яка покликана допомагати у боротьбі за територіальну цілісність України та сприяти викориненню корупції у нашій державі, стверджує, що українська діаспора в США потужно лобює інтереси України у Вашингтоні, з

чим рахується американський президент Дональд Трамп [10]. Щодо культурних програм, то українська діаспора з США докладає максимум зусиль для зближення двох країн, для більш тісних культурно-мистецьких зв'язків між діаспорою та представниками мистецьких кіл з України, що в перспективі сприятиме розвитку України як сильної держави [2].

Українські громади у діаспорі, такі як Світовий конгрес українців (СКУ), Світовий конгрес українських молодіжних організацій (СКУМО), енергійно та результативно відстоюють інтереси українства у світі. Оскільки міжнародною координаційною надбудовою українських громад у діаспорі є СКУ, який представляє інтереси понад 20 млн. українців і має мережу складових організацій і зв'язків з українцями у 53-ох країнах світу, то саме він постійно стимулює міжнародну спільноту, зокрема ООН, НАТО, ОБСЄ, ЄС до конкретних дій на підтримку України, а саме – до введення та продовження цільових санкцій проти Російської Федерації, до захисту людських прав і свобод українців на окупованих територіях Криму і Сходу України, до протидії російській дезінформаційній кампанії [5].

Оскільки культурно-мистецький компонент є надзвичайно актуальним і дієвим у вирішенні багатьох проблем, то СКУМО реалізував масштабний міжнародний культурний і соціальний проект «Діти за мир у всьому світі», учасники якого відвідали 35 країн світу. Інший міжнародний культурний і соціальний проект «Діти просять миру» був спрямований на встановлення миру в Україні та світі, на співпрацю дітей і молоді зони АТО з молодими людьми інших країн, організацію спільних культурно-мистецьких заходів – фестивалів, змагань, проектів, утворення молодіжних таборів. Окрім цього, для молодих лідерів і активної молоді діаспори СКУМО організував тренінгові проекти, метою яких є підготовка майбутніх лідерів серед представників молодіжних організацій діаспори, залучення їх у процеси розвитку молодіжного діаспорного руху. Такі культурні, соціальні та мистецькі проекти консолідують українство, зміцнюють його позиції в світі, демонструють демократичність і цивілізованість української держави.

Значною подією у напрямку співпраці України з діаспорою став VII Форум української молоді діаспори «Дніпро 2017» (ФУМД), організований СКУМО 21–26 серпня 2017 р. у місті Дніпро. Форум зібрав близько 200 гостей з 30 країн світу та близько 500 учасників з України. На ньому молодь діаспори та української держави обговорювала питання євроінтеграційних процесів, розвитку української молодіжної політики, відвідувала семінари, тренінги, майстер класи. Невід'ємною частиною форуму була культурно-мистецька програма, яка передбачала концерти, етновечірки, флешмоби, виставки митців України і зарубіжжя. Напередодні Дня Незалежності України учасники форуму прийняли участь у культурній патріотичній акції створення найбільшого національного

прапору української держави (2,4 м х 23 м). Прапор розписали петриківським розписом, який, як відомо, є художнім брендом України [8], адже в 2013 р. ЮНЕСКО включило Петриківський розпис до Списку нематеріальної культурної спадщини людства. Таке міжнародне культурне досягнення України свідчить і про визнання її мистецьких надбань, і про розширення культурних зв'язків зі світовою арт-спільнотою.

Світовий конгрес українських молодіжних організацій 24–29 серпня 2018 р. у Києві організував Другий конгрес СКУМО і Форум української молоді діаспори «Київ 2018», в якому взяли участь молоді люди української діаспори та України, представники влади, учасники з близько тридцяти країн світу. На Форумі обговорювалися майбутні спільні проекти, питання лобювання інтересів української держави за кордоном, відбувся обмін досвідом. Упродовж всього часу проведення ФУМД проходили культурні заходи, які демонстрували досягнення української культури та мистецтва. Молодь діаспори, висловлюючи своє побажання миру, злагоди і процвітання в Україні, запустила в небо рекордну кількість жовто-блакитних кульок [9]. Участь української держави в культурно-мистецьких заходах, які організовує вона чи українська діаспора, сприяє ефективній інтеграції України до європейського соціокультурного простору, адже наша держава, презентуючи себе через мистецтво, стає більш відкритою і зрозумілою для європейської та світової спільноти.

Таким чином, різноманітні культурно-мистецькі заходи, проведені громадськими організаціями української діаспори, слугують збереженню національної ідентичності українців на чужині, формують імідж української держави, сприяють відстоюванню національних інтересів України за кордоном. У свою чергу Україна для плідної співпраці з діаспорою повинна надавати фінансову підтримку громадам зарубіжних українців для забезпечення випуску періодичних і наукових видань, проведення за кордоном культурно-мистецьких заходів, присвячених українській культурі та мистецтву; сприяти проведенню в Україні культурно-мистецьких і науково-освітніх заходів, форумів, конференцій, семінарів за участю представників української діаспори; організувати та проводити заходи щодо ознайомлення молоді зарубіжного українства з українськими національними традиціями, мовою, історією, культурою, тощо.

Отже, українська діаспора надає потужну і конкретну підтримку нашій державі, допомагає відстоювати національні інтереси України, ефективно протидіє антиукраїнській пропаганді. Культурно-мистецькі заходи української діаспори формують позитивний імідж нашої держави, консолідують українство, що в цілому зміцнює українську націю. Важливо, щоб Україна активно співпрацювала з діаспорою, залучала її представників до політичного, культурного та соціально-економічного життя нашої країни.

Список використаних джерел

1. Авер'янова, НМ., 2018. 'Українська діаспора: вплив на процес консолідації українства', «Science, research, development». *Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej NaukowoPraktycznej (London, 27.02.2018)*, Warszawa: Wydawca Sp. z o. o. «Diamond trading tour», s.9–12.
2. 'Діаспора у США готова просувати українські культурні проекти'. [online] Доступно: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/2330713-diaspora-u-ssa-gotova-prosuvaty-ukrainski-kulturni-proekti.html>
3. 'Енциклопедія історії України: Т.2 (Г–Д)', 2004. *Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.*, К.: Наукова думка, 528 с., іл.
4. 'Про Україну. Закордонні українці', *Міністерство закордонних справ* [online]. Доступно: <http://mfa.gov.ua/about-ukraine/ukrainians-abroad>
5. 'Світовий конгрес українців 2017. 50 років у підтримці українського народу. Ювілейний випуск з нагоди 50–ліття Світового конгресу'. [online] Доступно: <http://www.ukrainianworldcongress.org/UserFiles/Image/Bulletins/50-Bulletin.pdf>
6. 'Стівен Харпер виступив перед українцями Канади'. [online] Доступно: <http://vidia.ua/2014/28043>
7. 'Україна в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник. Випуск 4. Предметно-тематична частина: П–Я', 2013. *Відп. ред. М. М. Варварцев, К.: Ін-т історії України НАН України*, 357 с.
8. 'Форум української молоді діаспори «Дніпро 2017»'. [online] Доступно: <http://dmytrolubinets.dn.ua/2017/08/27/fymd-2017/>
9. 'Форум української молоді діаспори «Київ 2018» відбувся з 24 по 29 серпня', *Світовий конгрес українських молодіжних організацій*. [online] Доступно: <http://www.skumo.org/en/k2-categories-listing/item/370-370>
10. 'Хто лобіює інтереси Києва у Північній Америці', *Mist online. Tyzhnevik dlya ukraïnciv vsogo svitu*. [online] Доступно: <http://meest-online.com/diaspora/canada-diaspora/hto-lobiyuje-interesy-kyjeva-u-pivnichnij-amerytsi/>

References

1. Aver'yanova, NM., 2018. 'Ukrayins'ka diaspora: vplyv na proces konsolidaciyi ukraïnstva, «Science, research, development» (Ukrainian Diaspora: impact on the Process of Consolidation of Ukrainians)', *Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej NaukowoPraktycznej (London, 27.02.2018)*, Warszawa: Wydawca Sp. z o. o. «Diamond trading tour», s.9–12.
2. 'Diaspora u SShA gotova prosuvaty ukraïns'ki kul'turni proekty (The Diaspora in the United States is ready to promote Ukrainian cultural projects)'. [online] Dostupno: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/2330713-diaspora-u-ssa-gotova-prosuvaty-ukrainski-kulturni-proekti.html>
3. 'Encyklopediya istoriyi Ukrayiny: T.2 (G–D) (Encyclopedia of the History of Ukraine: T.2 (G–D))', 2004. *Redkol.: V. A. Smolij (golova) ta in.*, K.: Naukova dumka, 528 s., il.
4. 'Pro Ukrayinu. Zakordonni ukraïnci (About Ukraine. Foreign Ukrainians)', *Ministerstvo zakordonnykh sprav*. [online] Dostupno: <http://mfa.gov.ua/about-ukraine/ukrainians-abroad>
5. 'Svitoviy kongres ukraïnciv 2017. 50 rokiv u pidtrymci ukraïnskogo narodu. Yuvilejnyj vypusk z nagody 50–littya Svitovogo kongresu (World Congress of Ukrainians 2017. 50 years in support of the Ukrainian people. Anniversary issue on the occasion of the 50th anniversary of the World Congress)'. [online] Dostupno: <http://www.ukrainianworldcongress.org/UserFiles/Image/Bulletins/50-Bulletin.pdf>
6. 'Stiven Harper vystupyv pered ukraïncyamy Kanady (Stiven Harper spoke to Ukrainians in Canada)'. [online] Dostupno: <http://vidia.ua/2014/28043>
7. 'Ukrayina v mizhnarodnykh vidnosynakh. Encyklopedychnyj slovnyk-dovidnyk. Vypusk 4. Predmetno-tematichna chastyna: P–Ya (Ukraine in international relations. Encyclopedic Dictionary–Directory. Issue 4. Subject–thematic part: P–Y)', 2013. *Vidp. red. M. M. Varvarcev, K.: In–t istoriyi Ukrayiny NAN Ukrayiny*, 357 s.
8. 'Forum ukraïns'koyi molodi diasporu «Dnipro 2017» (Ukrainian Diaspora Youth Forum «Dnipro 2017»'. [online] Dostupno: <http://dmytrolubinets.dn.ua/2017/08/27/fymd-2017/>
9. 'Forum ukraïns'koyi molodi diasporu «Kyïv 2018» vidbuvsya z 24 po 29 serpnya (The forum for Ukrainian youth of the Diaspora «Kyïv 2018» was held from 24 to 29 August)', *Svitoviy kongres ukraïns'kyx molodizhnyx organizacij*. [online] Dostupno: <http://www.skumo.org/en/k2-categories-listing/item/370-370>
10. 'Xto lobiyuye interesy Kyjeva u Pivnichnij Ameryci (Who lobbies for the interests of Kiev in North America)', *Mist online. Tyzhnevik dlya ukraïnciv vsogo svitu*. [online] Dostupno: <http://meest-online.com/diaspora/canada-diaspora/hto-lobiyuje-interesy-kyjeva-u-pivnichnij-amerytsi/>